

De Stem van Grave

Uitgave van de KSBS | Berichten uit de wereld van slechtziende en blinde mensen

Conceptvorming lastig voor blinde kinderen

Diepere kennis in plaats van zweeftaal

Kinderen leren spelenderwijs over de wereld om hen heen. Door te kijken, ruiken, voelen en luisteren bouwen ze een concept op en begrijpen ze wat een trein is, hoe een regenboog ontstaat en wat de regels van de voetbalsport zijn. Voor blinde kinderen – bij slechtziende kinderen speelt het aanzienlijk minder – is het ingewikkelder om zich een goed beeld te vormen van dergelijke begrippen. De Visio-school in Grave besteedt dan ook veel tijd aan conceptvorming, onder andere in zes weken durende themabehandelingen.

door John van Enckevort | foto's John Smits

Rosemarie van Aken is leerkracht bij Visio Grave, in haar klasje zitten blinde én slechtziende kinderen van 4 tot 7 jaar. Ze legt uit hoe ingewikkeld conceptvorming in de praktijk is. “Laatst gingen we met z'n allen naar de kinderboerderij, waar een koe in de wei stond. Eén blinde kleuter werd bang omdat de koe vlakbij stond te snuiven en te stampen, een ander durfde aan de koe te voelen en heeft nu vooral het idee opgeslagen dat een koe erg warm is. Om te begrijpen wat een koe echt is, moet je dus meer uitleggen.” Een ziend kind zal bijvoorbeeld al snel vragend naar de uiers wijzen, een blind kind zal het bestaan van uiers uit zichzelf niet vermoeden.

Puzzelstukjes

Het duurt dus langer voordat een slechtziend of blind kind alle puzzelstukjes van een concept bij elkaar

verzameld heeft. Wat echter niet per se wil zeggen dat deze kinderen qua woordenschat achterblijven. Dat ligt anders, legt Van Aken uit. “Hun woordenkennis kan net zo breed zijn, maar is minder diep. Ze weten dat er wolken in de lucht zijn, maar hebben bijvoorbeeld nog geen relatie gelegd met de regen of sneeuw die eruit kan komen. Of weten niet dat er verschillende soorten wolken zijn.”

Zachte hand

Het gebruik van woorden waarvan het kind niet goed weet wat ze precies betekenen, wordt zweeftaal genoemd. “Vaak kom je erachter door hen te vragen er meer over te vertellen”, legt Van Aken uit. “Zo kun je vergissingen of gaten in de kennis opsporen en ze meteen leren hoe het wel in elkaar steekt. Met zachte hand vanzelfsprekend. Want het is voor een kind soms even slikken als hun

Zo'n poppenhuis helpt bij de conceptvorming van het woord huis.

voorstelling niet klopt.” Sowieso blijft het ingewikkeld. Elk kind is anders, met een eigen referentiekader. Bovendien is conceptvorming niet alleen iets voor school, ouders helpen hun kinderen er natuurlijk ook mee. Opgeteld is het daardoor moeilijk te bepalen wat kinderen al weten, en wat nog niet.

Steigeren

Vaak komt Van Aken daar zomaar achter. Onlangs was een meisje in haar klas met een speelgoedpaardje aan het spelen. Dat liet ze op de

achterste benen lopen, waarop Van Aken haar vroeg of het paardje soms aan het steigeren was. Nee hoor, was het antwoord, ze loopt gewoon. “Dat verraste me, blijkbaar was haar nooit verteld dat paarden zich op vier benen voortbewegen.” Een ander bekend voorbeeld is het idee dat vogels op hun bips op een tak zitten, omdat mensen nu eenmaal zo zitten. Conceptvorming werkt het beste door langere tijd hetzelfde thema te behandelen, is Van Akens ervaring.

lees verder op pagina 2

Visit Gassel: een bezoekje waard

pagina 3

Afronding project in Egypte

pagina 6

Portret van een leerling: Willem Rooke

pagina 8

“In de klas stellen we zes weken lang één thema centraal. Via zo’n kapstok kun je veel verschillende aspecten laten langskomen, zodat er diepere kennis ontstaat.

Paella

Bij het thema ‘Spanje’ kun je het bijvoorbeeld hebben over Spaanse woordjes, over flamenco en paella, maar ook over hoe warm het er is en hoe dat komt.” Thema’s variëren van bakkerij tot water, en van techniek tot huis. Waar mogelijk begint haar klas een thema met een uitstapje, om er dan op school verder op door te gaan.

Wc-pot

Daarvoor staat momenteel een opengewerkt poppenhuis in de klas, om het thema ‘huis’ verder uit te leggen. Van Aken: “Elk kind kent het

eigen huis meestal wel goed. Maar als je zelf niet in een flat woont, heb je geen idee wat een lift is. En omschrijf sowieso maar eens goed wat een plafond is.” Tijdens dit thema kwam ook de riolering ter sprake, waarbij Van Aken de hulp inriep van een doormidden gesneden wc-pot. Zo konden de kinderen voelen hoe het water vanuit de stortbak door de wc-pot naar de leidingen spoelde. “Als het kan, maak je het concreet. Dan beklijft het beter.”

Tijdens het gesprek glimlacht Van Aken regelmatig. “Op deze leeftijd zijn kinderen nog zo heerlijk onbevangen en geïnteresseerd. Dat maakt het, ondanks dat ik heus wel eens treur omdat we aan zoveel belangrijks niet eens toekomen, superleuk om er samen met mijn klasje mee bezig te zijn.” ■

Het thema ‘huis’ wordt uitgebreid behandeld.

Taalprogramma Ratjetoe

De Radboud Universiteit heeft samen met Expertisecentrum Nederlands en Koninklijke Visio het taalprogramma Ratjetoe samengesteld. Het is bedoeld als hulpmiddel voor ouders met jonge kinderen met een visuele beperking. In 173 pagina’s krijgen zij uitleg en oefeningen waarmee ze de

taalontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren en verbeteren. Hierbij komt ook het taalgebruik van de ouders zelf ter sprake. Zo zorgt het aanspreken met de voornaam - wat ouders vaak doen, zeker als ze meer kinderen hebben - dat deze kinderen daardoor een slechter begrip hebben

van de voornaamwoorden ‘jij’ en ‘ik’. Gouden tip: vervang ‘Wil Sandra buiten spelen?’ door ‘Sandra, heb jij zin om buiten te spelen?’ Ratjetoe is via deze link gratis te raadplegen: https://expertisecentrumnederlands.nl/uploads/Ratjetoe_2024_Webversie.pdf

Kort nieuws

Tactile reading conference

Van 2 tot en met 4 juni 2025 vindt de derde Tactile Reading Conference plaats in het Muziekgebouw in Amsterdam. Een internationale conferentie over tactiele oplossingen voor mensen met een visuele beperking. Het biedt een platform om kennis te delen over innovaties op het gebied van braille, tastbare grafieken, en inclusieve leermiddelen. De conferentie wordt eens per vier jaar georganiseerd en trekt experts en professionals aan uit de hele wereld. Er zijn maar liefst 200 sprekers vanuit nagenoeg alle (uit)hoeken van de wereld. Alle bijeenkomsten dragen bij aan thema’s als Braille en geletterdheid, Tactile graphics en 3D (geprinte) objecten, Kunst, Vrije tijd en Spel. De conferentie is bedoeld voor professionals, onderzoekers en vernieuwers die werken met tactiele leesmethoden en 3D-oplossingen. Ga voor meer informatie of om een ticket te kopen naar www.tactilereading.yellenge.nl

Braillepluim 2025

De Braillepluim 2025 wordt dit jaar uitgereikt aan de Gemeente Amsterdam voor het toepassen van braille op het herdenkingsmonument voor Peter R. de Vries, dat afgelopen zomer is onthuld. Het monument verbeeldt twee handen met onderarmen die elkaar op zo’n manier aanraken dat de ene hand de andere ondersteunt, optilt, helpt, uitnodigt, beschermt. Op de handen en onderarmen staat in meer dan veertig talen én in brailleschrift de leefregel ‘getatoeëerd’ die Peter R. de Vries in zijn afscheidsbrief aan zijn kinderen had geschreven: ‘Blijf wie je bent... houdt als het nodig is je rug recht, kom op voor zwakkeren

en minderheden, zeg eerlijk wat je vindt en luister naar je rechtvaardigheidsgevoel.’ Vereniging Onbeperkt Lezen spreekt haar waardering uit voor de totstandkoming van dit zichtbare, leesbare én voelbare monument. Door de getoonde leefregel ook in braille weer te geven laat de opdrachtgever, de Gemeente Amsterdam, samen met kunstnares Rini Hurkmans en de begeleidingscommissie, zien dat kunst ook inclusief kan zijn.

Met de braillepluim wil Vereniging Onbeperkt Lezen de aandacht vestigen op het belang van het brailleschrift voor mensen met een visuele beperking.

Usher congres wordt het feest van de zintuigen!

Op zaterdag 21 juni 2025 wordt de locatie in Nijmegen omgetoverd tot een zinnen-prikkend festivalterrein. Het USH2025 Congressival biedt een platform waar wetenschap, kunst, muziek en verhalen samenkomen. Deze dag is ontworpen om de scheidslijnen tussen mensen met Usher-syndroom, hun families en de wetenschap te verkleinen, door iedereen een gelijkwaardige

en inclusieve ervaring te bieden. Met USH2025 wil de organisatie de nadruk leggen op de mogelijkheden en de positieve kanten van het leven met Ushersyndroom.

Het symposium vindt plaats in het Van der Valk hotel-congrescentrum in Nijmegen-Lent, direct naast het NS-treinstation en is volledig toegankelijk voor iedereen, met inclusieve faciliteiten en innovatieve ondersteuning voor mensen met auditieve en visuele beperkingen, en voor anderstaligen.

Vragen en inschrijving: info@ush2025.org

Open Dag Visio Grave 12 april

Iedereen is van harte welkom om op 12 april tussen 10.00 en 15.00 uur een bezoekje te brengen aan de Visio school in Grave. Tijdens deze dag kunnen geïnteresseerden een idee krijgen van het onderwijs aan blinde en slechtziende leerlingen van 4 tot 20 jaar. Ook kan er een kijkje genomen worden bij het Kind- en Jeugdcentrum van Visio, waar jongeren tussen de 4 en 20 jaar behandeling ontvangen. Zij werken daar aan verschillende doelen na schooltijd. Daarnaast zijn er tal van standjes waar allerlei andere zaken aan bod komen, zoals innovaties en hulpmiddelen. Visio Grave, Jan van Cuykdijk 1, 5361 HM Grave

Jubileum De Stem van Grave

75 jaar geleden verscheen de eerste Stem van Grave! In september komt er een speciale jubileumeditie uit, waarin we terugblikken op 75 jaar nieuws uit de wereld van blinden en slechtzienden. Hebt u leuke herinneringen, verhalen, anekdotes over De Stem? Dan horen we die graag! Of misschien bent u al meer dan vijftig jaar donateur en wilt u met ons delen waarom u al die jaren donateur bent gebleven? Stuur uw herinnering naar destemvangrave@ksbs.nl Alvast hartelijk dank voor uw bijdrage!

Ongeveer twee jaar geleden opende Visit Gassel haar deuren. Tijd om eens een kijkje te gaan nemen in dit leer-werkproject van Visio Grave. De kernlocatie van dit initiatief is het Dorpsservicepunt in Gassel, waar al een aantal bedrijven gehuisvest is: een bakker, cafetaria, kapsalon, pedicure en een bibliotheek.

door Jenneke van Dongen | foto John Smits

Visit Gassel

Een droom van een leer-werkplek

Tijmen vertelt enthousiast hoe de zeepjes gemaakt worden.

Marie-José van Weegen, coördinator van Visit Gassel, zag met de realisatie van Visit Gassel een lang gekoesterde wens in vervulling gaan. “Het is belangrijk dat leerlingen van onze school werkervaring opdoen en tegelijkertijd op maat allerlei vaardigheden aanleren. Een externe stage kan soms net een stap te ver zijn en binnen deze setting kunnen er kleine stapjes gezet worden als tussenstap naar de maatschappij.” Vandaag is Tijmen (14) een van de leerlingen die aan het werk is. Hij legt precies uit wat er allemaal gebeurt bij Visit Gassel. “We hebben de huiskamer, waar mensen kunnen lunchen of koffiedrinken, de zeepmakerij en de productieruimte. Ik werk nu in de huiskamer. Soms vind ik het wel lastig om aan bezoekers, die ik niet ken, te vragen wat ze willen drinken, maar het gaat al steeds beter.” En dat is te merken, want Tijmen denkt overal aan. Of we suiker in de thee willen en of we een appelflap willen. Het wordt keurig gevraagd en gebracht.

Appelflap

Op deze woensdag zit er een groep ouderen uit Gassel aan de koffie met appelflap. Marie-José: “We hebben een vaste groep die op woensdag hier komt. We wilden vanaf het begin de verbinding aangaan met de inwoners van Gassel en het is mooi dat dat ook lukt. In de zomer komen er regelmatig fietsers lunchen en opdrachten voor de productieruimte komen via lokale bedrijven binnen.”

Horen en voelen

Tijmen neemt ons mee naar de productieruimte, waar Merijn (13) aan het werk is. Merijn is batterijen aan het inpakken voor een opdrachtgever. “Als de batterijen tegen elkaar aan komen, dan beschadigen ze, dus ze moeten apart in een zakje gedaan worden.” Een heel precies en priegelijk werkje. Is dat niet heel lastig als je slechtziend bent? Helemaal niet volgens Merijn. “Ik ben aan een oog blind en met het andere oog zie ik ongeveer 6%, maar dit is niet moeilijk om te doen. Juist heel erg leuk! Ik word er heel rustig van en ik heb een goede manier bedacht om het kleine zakje waar de batterij in moet, open te maken. Ik heb ook een raster met voelbare lijnen waar ik de batterijen in kan leggen. Bij de vorige opdracht met etiketten aan plantenprikkers vastmaken kon ik het niet alleen voelen, maar hoorde ik het ook als ik het pinnetje er doorheen drukte. Dan wist ik dat het goed zat.”

In beweging

Dé slogan van Visio is ‘wat kan wel’ en dat wordt bij Visit Gassel heel concreet in de praktijk gebracht. “Er werken hier verschillende leerlingen qua leeftijd en niveau”, vertelt Marie-José. “We bekijken per leerling wat hij of zij bij ons kan leren. Je kunt hier allerlei vaardigheden oefenen. Mensen ontvangen, tafels dekken, koken, afwassen, afrekenen, productiewerk, zeepjes maken.” De

leerlingen denken actief mee bij Visit Gassel, bijvoorbeeld over het lunchmenu of over nieuwe vormen van zeepjes. De lijst met activiteiten breidt nog steeds uit. Zo kan er op afspraak onder andere een workshop bonbons maken gevolgd worden. “De ene leerling kan goed uitleggen hoe dit in z’n werk gaat, de andere kan er praktisch bij helpen.” Tijmen en Merijn zijn allebei leerlingen van het voortgezet onderwijs, afdeling arbeid. Maar ook leerlingen van andere niveaus met extra ruimte in hun rooster kunnen hier hun arbeidsvaardigheden en burgerschapscompetenties vergroten.

Niet rennen

Tijmen krijgt af en toe bekenden op bezoek, zo vertelt hij. “De eerste keer dat mijn moeder hier kwam kijken rende ik naar haar toe”, doet hij enthousiast voor. “Toen kreeg ik te horen dat dat niet de bedoeling is. Je kunt niet zomaar gaan rennen en roepen op je werkplek. Dus dat doe ik niet meer. Maar ik vind het nog steeds wel heel erg leuk als mijn ouders of mijn tante komen”, besluit hij met een grote grijns. ■

Visit Gassel ook eens bezoeken? Dat kan! Iedereen is welkom om zeepjes te kopen, een kop koffie te drinken of een lunch te gebruiken. Visit Gassel, Schaarweg 1 C, 5438 AJ Gassel

Handig Oefenjasje om zelf je rits te sluiten

Alle kinderen leren als ze peuter of kleuter zijn om zelf de rits van hun jas te sluiten. Ook kinderen met een visuele beperking willen dat zelf kunnen.

Een rits bestaat uit twee rijen met tandjes. Elk tandje heeft aan de ene kant een klein puntje en aan de andere kant een klein gaatje. De sluiters zorgt ervoor dat de puntjes van de tandjes aan de ene kant, precies in de

gaatjes van de tandjes aan de andere kant komen te zitten.

In de sluiters zit een soort wig, waarmee je de rits open kunt maken. Hij duwt de twee ritshelften weer mooi uit elkaar. De sluiters en de wig zijn altijd in dezelfde kleur. Door van twee dezelfde jasjes, maar elk van een andere kleur, de helft van elk jasje aan elkaar te maken hebben de sluiters en de wig een andere kleur en zijn ze

dus beter zichtbaar. Op deze manier lukt het om te begrijpen hoe deze handeling in elkaar zit. Daarna lukt het vaak om ook de eigen jas, waarvan de rits één kleur heeft, zelf dicht te ritsen.

Op het Revalidatiecentrum van Visio Breda hebben de ontwikkelingstherapeuten van team Kindzorg dit idee laten maken. Helaas zijn deze jasjes dus niet te koop. ■

Met dank aan Frieda Emmerik, Revalidatie & Advies kinderen en jongeren Koninklijke Visio

‘De levensverhalen zijn heel inspirerend’

Een paar jaar geleden speelde Wilma Lems de hoofdrol in de rubriek levensverhaal van De Stem van Grave. Sinds kort is ze donateur van de KSBS en ontvangt ze elk kwartaal De Stem in haar mailbox.

door Jenneke van Dongen

Oogcafé

In het dagelijks leven is Wilma bibliothecaresse en werkt ze als programmamaker bij BiblioPlus in Cuijk. “Een van de activiteiten die ik vanuit mijn werk organiseer is het Oogcafé”, vertelt Wilma. “Een jaar of vier geleden werd ik lid van de Oogvereniging en ik verbaasde me er toen over dat er in mijn regio geen Oogcafé georganiseerd werd. Dat heb ik, in overleg met de Oogvereniging, opgestart. Al vanaf het begin, direct na de corona periode, is er een grote groep vaste bezoekers. Met een paar mensen bedenken we steeds een ander thema. Niet alleen vanuit mijn werk vind ik dit heel waardevol, maar ook omdat ik zelf een visuele beperking heb. Lotgenotencontact is zo belangrijk. Je kunt in de groep jezelf zijn en je visuele beperking speelt helemaal geen rol.”

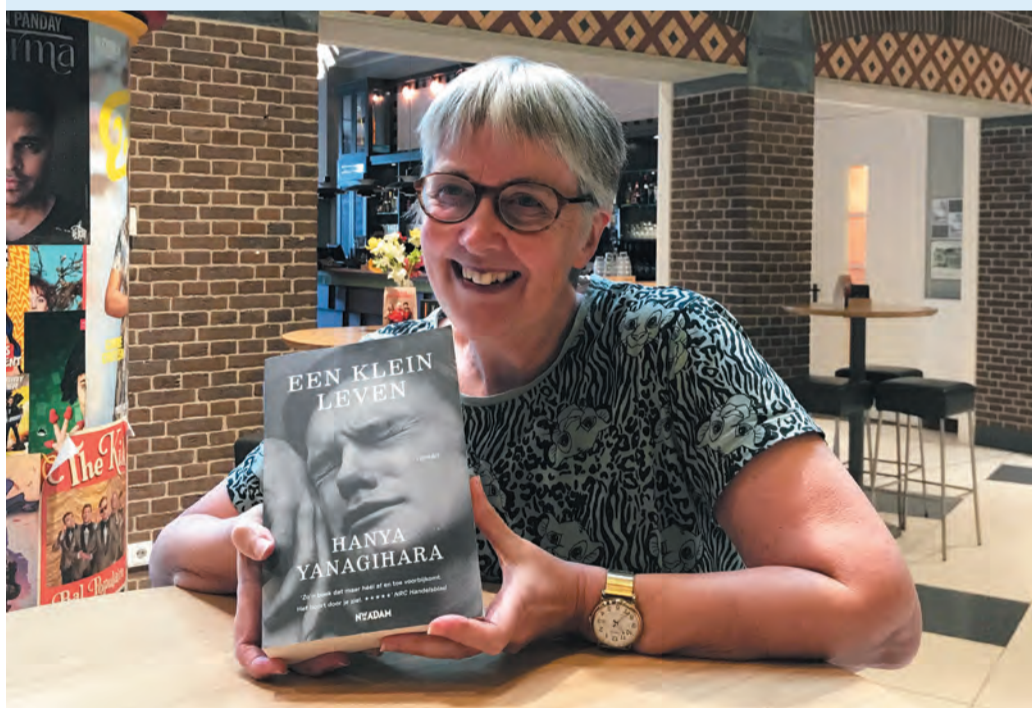
Zelfvertrouwen

Als gevolg van het feit dat de moeder van Wilma in aanraking kwam met rode hond

tijdens de zwangerschap, is bij Wilma het netvlies van haar beide ogen beschadigd. Ze heeft 15% zicht en tegenwoordig zou je daarmee meestal niet meer naar een Visio school gaan, maar begeleiding krijgen op een reguliere basisschool. “In mijn tijd ging je nog wel naar een Visio school en daar heb ik enorm veel aan gehad. Ik heb er zelfvertrouwen opgebouwd en dat heeft me erg geholpen bij mijn studie en mijn werk.”

Inspirerend

Sinds kort is Wilma donateur van de KSBS. Waarom eigenlijk? “Ik vind het mooi wat de KSBS doet. Het ondersteunen van projecten voor blinden en slechtzienden op allerlei gebied is heel waardevol. En fijn dat je daar in De Stem van alles over kunt lezen. Overigens vind ik vooral de rubriek ‘levensverhaal’ heel boeiend, met name ook vanuit de herkenning. Het is heel inspirerend om te lezen hoe andere mensen met hun visuele beperking omgaan.” ■

Radiomaker Marijn Driessen

‘Dit liedje van A alsof het van BZ

In de perfect uitgeruste radiostudio van Omroep Land van Cuijk in Mill maakt Marijn Driessen uit Druten al ruim een jaar zijn tweewekelijkse radioprogramma Café LvC. Bijzonder, omdat hij pas net 17 jaar is, én blind. De verhalen rondom de liedjes en de informatie voor zijn spelletjes met de luisteraars lepelt hij heel knap uit het hoofd op. “Tja, mijn braillevaardigheden zijn nou eenmaal niet om over naar huis te schrijven.”

door John van Enkevort | foto John Smits

Bij binnenkomst zit het eerste uur van Marijn Driessens programma Café LvC er bijna op. Op de valreep mogen wij nog meedoen aan de luisteraarskeuze: willen we Imagine van John Lennon horen, of toch Sweet Child O’ Mine van Guns N’ Roses?

Vrij Toegankelijk Zandsculpturen Garderen Verboden aan te raken, behalve vandaag

door Jenneke van Dongen

Kunst moet toegankelijk zijn voor iedereen’. Dat is het motto van de organisatie van het zandsculpturenfestival in Garderen. Maar hoe maak je een tentoonstelling toegankelijk voor mensen met een visuele beperking als het ten strengste verboden is de kunstwerken aan te raken?

De organisatie vond daarvoor de volgende oplossing. Elk jaar worden op de laatste dag van de tentoonstelling de deuren speciaal opengezet voor blinden en slechtzienden en dan mogen alle beelden aangeraakt worden. Irene Schumann is een van de mensen, die zich voor deze dag heeft aangemeld. “Ik vind het fantastisch dat deze dag in het leven is geroepen. Ik had vooraf geen idee wat ik me precies moest voorstellen bij al die kunstwerken van zand.

Nu kan ik er een beeld van vormen, maar het is niet altijd gemakkelijk. Sommige beelden zijn heel klein, andere juist heel groot.”

Het thema van de zandsculpturen is ‘boeken’. Dat is vertaald in bijvoorbeeld een hele schoolklas vol leerlingen, die leren lezen. Maar ook stripfiguren zoals de neefjes Kwik, Kwek en Kwak, die metershoog zijn. Bij de beurs van Berlage, naar aanleiding van het boek over

Berlage, zijn de kleine raampjes goed te voelen en bij de Ark van Noach met een hele stoet dieren is vooral de grote leeuw een prachtig voelbaar object.

De belangstelling is groot. Zo’n honderd bezoekers verwonderen zich over de tot in de kleinste details uitgesneden beelden. “De diepte is goed voelbaar en het is echt absoluut een meerwaarde dat we de beelden mogen betas-

Marijn voelt zich als een vis in het water in de studio.

BBA klinkt N is'

Die laatste hit wint het nipt (3-2) en zanger Axl Rose mag van technicus Ricardo (17) nog even doorzingen terwijl het nieuws van twee uur eigenlijk al begonnen is. Dat kan best een keer, vindt Marijn, "maar meestal draaien we een plaatje wel weg hoor".

Sixties

Van jongs af aan is de blindgeboren Marijn gek van radio luisteren. En dan met name de lokale omroepen, zoals Omroep Mill – voorloper van de zender waar hij nu zelf werkt - en piratenzenders. Mede hierdoor heeft hij een bijzonder brede

muzieksmaak opgebouwd. Veel Nederlandstalig, maar zeker ook muziek uit de sixties en de seventies. Best opvallend, dat je iemand alles kunt vragen over muziek van meer dan dertig jaar voor zijn eigen geboorte. Marijn: "Ik ben bijvoorbeeld grote fan van de Nederlandse groep Earth & Fire, die vooral in de jaren zeventig furore maakte." Die groep staat deze uitzending toevallig niet in het draaiboek. Wel komt een Zweedse supergroep uit ongeveer diezelfde periode aan bod: "Je hoorde I do I do I do I do van ABBA. "Hun mooiste liedje vind ik, maar als je goed luistert had het net zo goed van BZN kunnen zijn."

Prem Radhakishun

Ricardo start een jingle in: 'Als ik in de buurt ben, luister ik altijd naar Marijn met zijn programma Café LvC.' Het is de overbekende stem van radio-dj Erik de Zwart en nee, het is geen Artificial Intelligence. "Zeker niet, ik ontmoette hem en heb natuurlijk meteen gevraagd of hij dit voor mijn programma wilde inspreken." Een andere

bekendheid, Prem Radhakishun, gaf Marijn zijn eerste kans op de radio. "Ik had zelf gebeld naar Radio4all, en toen ik in dat gesprek vertelde dat ik blind was, mocht ik eind 2023 een keer samen met Prem een programma maken." Daarna is het balletje heel snel gaan rollen, slechts een paar weken later tekende Marijn een contract bij streekomroep Land van Cuijk.

Onbekende van een Bekende

In het eerste uur hebben de luisteraars onder andere al kunnen luisteren naar het nummer The Outsider. Een onbekend nummer van Danny Vera, drie jaar voor zijn grote doorbraak met Roller Coaster. En dat is precies de bedoeling van Marijns vaste rubriek 'Onbekende van een Bekende'. De presentator strooit vervolgens nog wat informatie over de artiest Danny Vera de ether in. Dat hoort zo, vindt hij. "Iedereen kan een plaatje draaien, ik probeer de luisteraar ook iets te vertellen wat hij of zij misschien nog niet weet." En dus krijgt de luisteraar van Café LvC in het tweede uur een anekdote te horen over de atoombom op Hiroshima (vanwege Enola Gay van Orchestral Manoeuvres in the Dark) en weet iedereen nu dat Another 45 miles de eerste single was nadat The Golden Earrings besloten dat Golden Earring eigenlijk veel beter klonk.

Plek onder de zon

Tijdens zijn programma zit Marijn steeds een beetje heupwiegend achter zijn microfoon. Behalve zijn telefoon, waarop hij af en toe controleert hoe laat het is, heeft hij niks bij zich. "Ik ben niet goed met braille en pc's, daarom doe ik alles uit mijn hoofd. Eerlijk gezegd is dat wel het grootste nadeel van blind zijn als radiomaker. Maar voorlopig kom ik er altijd uit." Ondertussen heeft René Froger gezongen over zijn eigen huis, zijn plek onder de zon waar hij gelukkig van wordt. Moeiteloos haakt Marijn hierop in door te vertellen waar hij zelf erg blij van wordt. Geen verrassing, dat is radio maken. En om bij het thema te blijven, vraagt hij het ook maar meteen aan luisteraar Sander. Die heeft hij toch aan de telefoon omdat hij het beroepenraadspelletje heeft gewonnen. Sander is erg gelukkig met de prijs (een douche-verwenpakket) en zo is de cirkel rond.

Talent

Wat opvalt is dat Marijn niet alleen gemakkelijk schakelt, maar er ook zeer ad rem voldoende grapjes doorheen gooit. Wel moet Ricardo vele malen per uitzending de microfoon precies op de juiste hoogte terugbrengen, omdat Marijn maar niet van de microfoonkap af kan blijven. Behalve dat er weinig blinde radiopresentatoren zijn, is Marijns talent ook bijzonder. Dat vindt zeker radoroutinier Jan Sommerdijk, toevallig ook in de Millse studio om voor Omroep Gelderland een item over Marijn te maken. "Vergeet niet dat hij pas net 17 jaar is. De manier waarop hij overgangen maakt van een gesprekje naar een plaat en andersom is gewoon erg knap en origineel. We gaan nog veel van hem horen, denk ik zomaar."

Dat hoopt Marijn ook: "Ik zit op de Visioschool in Grave, waar scholieren met een visuele beperking extra begeleiding krijgen. Daar doe ik de theoretische leerweg van het vmbo. Maar het zal geen verrassing zijn als ik zeg dat mijn ambitie stiekem bij een baan bij de nationale radio ligt." ■

FOTO: ZANDSCULPTUREN GARDEREN

ten. Je hebt wel een begeleider nodig, want als je het achtergrondverhaal er niet bij hoort, dan weet je niet wat een beeld moet voorstellen." Waarom de zandsculpturen normaal gesproken niet aangeraakt mogen worden, is al snel te merken. Bij elke aanraking vallen de korrels zand door je vingers en her en der sneuvelen neuzen en torentjes. Maar vandaag mag dat. "Wij helpen alvast met opruimen", lacht een van de bezoekers. ■

Een van de meest langdurige samenwerkingen van Koninklijke Visio in het buitenland is ongetwijfeld die met de Baseera Foundation uit Egypte. Dit jaar komt er een einde aan hun samenwerkingsprogramma Road to light. Tijd voor een terugblik met oprichter Doaa Mabrouk: "Mede door Visio hebben we kunnen groeien en meer mensen kunnen helpen."

Doaa Mabrouk: 'We zijn goed op weg, maar er moet nog een tandje bij.'

door John van Enckevort

Wie ben je?

Ik ben Doaa Mabrouk, 62 jaar, getrouwd, en moeder van twee kinderen. Mohamed van 37, geboren met de ziekte van Leber, en Engy van 32 jaar. Mohamed werkt nu in de Verenigde Staten en Engy is binnenhuisarchitect.

Welke hulp kreeg je voor Mohamed?

Niets. In Egypte bestond zorg voor deze groep mensen feitelijk niet. Met Mohamed ben ik daarom naar Canada gegaan, waar ik Oriëntatie en Mobiliteit heb gestudeerd. Terug in Egypte heb ik ervoor gevochten om Mohamed op een reguliere school geplaatst te krijgen. In overleg met deze school zijn de leerdoelen van Mohamed aangepast en zijn de leraren getraind in het omgaan met blinde en slechtziende scholieren.

En dat bleef niet onopgemerkt.

Wat me voor Mohamed gelukt was, ging als een lopend vuurtje rond. Al snel klopten ouders aan voor hulp voor hun kind en in 2004 richtte ik de Baseera Foundation op. In eerste instantie kwam de financiële steun voor onze stichting van familie en vrienden, totdat de positieve impact van ons werk bekender raakte. Tegenwoordig zijn we actief op veel verschillende fronten. Van preventie, revalidatie en belangenbehartiging tot het trainen van professionals en het bewustmaken van de maatschappij.

Hoe is het contact met Visio ontstaan?

Op een internationale conferentie – ik liep ze allemaal af - in 2008 ontmoette ik Hans Welling, toen voorzitter van de Raad van Bestuur van Visio. Na een eerste voorzichtige hulpvraag aan Visio rondom het vroegtijdig behandelen van slechtziendheid, kregen we vanaf 2011 structurele financiële steun voor ons project Road to light.

Wat heeft Baseera van Visio kunnen leren?

Onze mensen zijn door Visio getraind in bijvoorbeeld het beoordelen van slechtziendheid, in revalidatietechnieken en in het aanleren van vaardigheden aan blinden en slechtzienden voor het dagelijkse leven. Bovendien heeft Visio geholpen om al onze diensten te professionaliseren en te stroomlijnen.

De samenwerking met Visio stopt eind van dit jaar.

Hoe zie jij de toekomst?

De basis is gelegd, we hebben in twintig jaar veel vooruitgang geboekt. In Cairo en Alexandrië staan nu drie revalidatiecentra en we hebben in twee ziekenhuizen een oogkliniek ingericht. Verder verzorgen we screenings en eventuele medische follow ups in zeven van de 27 gouvernementen van Egypte. Door Baseera zijn Egyptenaren met een visuele beperking nu onafhankelijker en weten ze de weg naar hulp veel beter te vinden. Maar we zijn er nog niet. We willen onze diensten graag opschalen, met name op het platteland. In die gebieden is door kennisgebrek stigmatisering van blinden en slechtzienden nog echt een struikelblok. Voor deze en andere stappen blijft de ondersteuning vanuit overheid en maatschappij cruciaal.

Blijf je in contact met Visio?

Oh, zeker! We zijn vrienden geworden. En we zullen elkaar blijven contacten voor kennisdeling en raadgeving. En wie weet voor toekomstige initiatieven. ■

De weg naar hulp is nu veel beter te vinden.

De KSBS heeft dit project jarenlang ruimhartig ondersteund.

Kim van Iersel, Wim Pierik & Frank Ter Beek schrijven beurtelings deze column. Frank is slechtziend geboren. Werkt op de school in Grave als docent en is daarnaast ook beeldend kunstenaar.

Blindganger

Mijn zien is mijn alles

"Eigenlijk is het heel stom dat het slechtziend heet. Wat ik zie is mijn alles". Dit is een uitspraak die één van mijn leerlingen doet in de serie video's die wij afgelopen najaar presenteerden. In deze video's laten jongeren zien dat je ook met een visuele beperking prima praktische zaken kunt doen: boren, zagen, werken met machines en keukenmessen.

Terug naar die uitspraak. Ik ken het maar al te goed. Slechtziendheid is een ingewikkelde materie. Niet alleen zijn er tientallen verschillende varianten. Vooral als de slechtziendheid niet zo opvalt, heb je nogal eens wat uit te leggen. De meest gestelde vraag is dan: wat zie jij? Na 60 jaar sta ook ik dan soms nog wat te stutelen: wil de vraagsteller een percentage horen? Wil men weten of ik hem of haar überhaupt zie staan? Of moet ik verklaren waarom ik die bus in de verte wel zag, maar de lantaarnpaal voor mijn neus bijna gemist had?

Op onze school voor leerlingen met een visuele beperking, hebben we het hier uiteraard regelmatig over. Hoe reageer je op vragen als: zie je mijn gezicht? Hoeveel vingers steek ik op? Al snap ik goed dat de meeste mensen weinig verstand hebben van allerlei visuele beperkingen; het roept toch elke keer weer veel weerstand op. Het is namelijk best complex, want wat is goed zien?

Onlangs liep ik met een vriendin in Delft het station uit. "Oh, daar staat een molen, midden in de stad", riep ze uit. "Leuk!, ik neem het van je aan, maar ik zie hem nog niet". Op de terugweg kon ik erop terugkomen, want toen meende ik in de verte wel iets te herkennen. Uiteraard wist ik nu dat ik in mijn blikveld ergens een molen zou kunnen verwachten.

Ik snap dus goed dat mijn leerlingen wel eens moe worden van het uitleggen. Ook dat ze liever niet in een sollicitatiebrief vermelden dat ze slechtziend zijn. Uit recent onderzoek bleek overigens dat dit wellicht terecht is, omdat de kans dat ze worden uitgenodigd daardoor aanzienlijk afneemt. Als ze dan ook nog aangeven dat ze hun beperking compenseren met andere kwaliteiten, blijkt de kans op een gesprek vreemd genoeg alleen maar af te nemen.

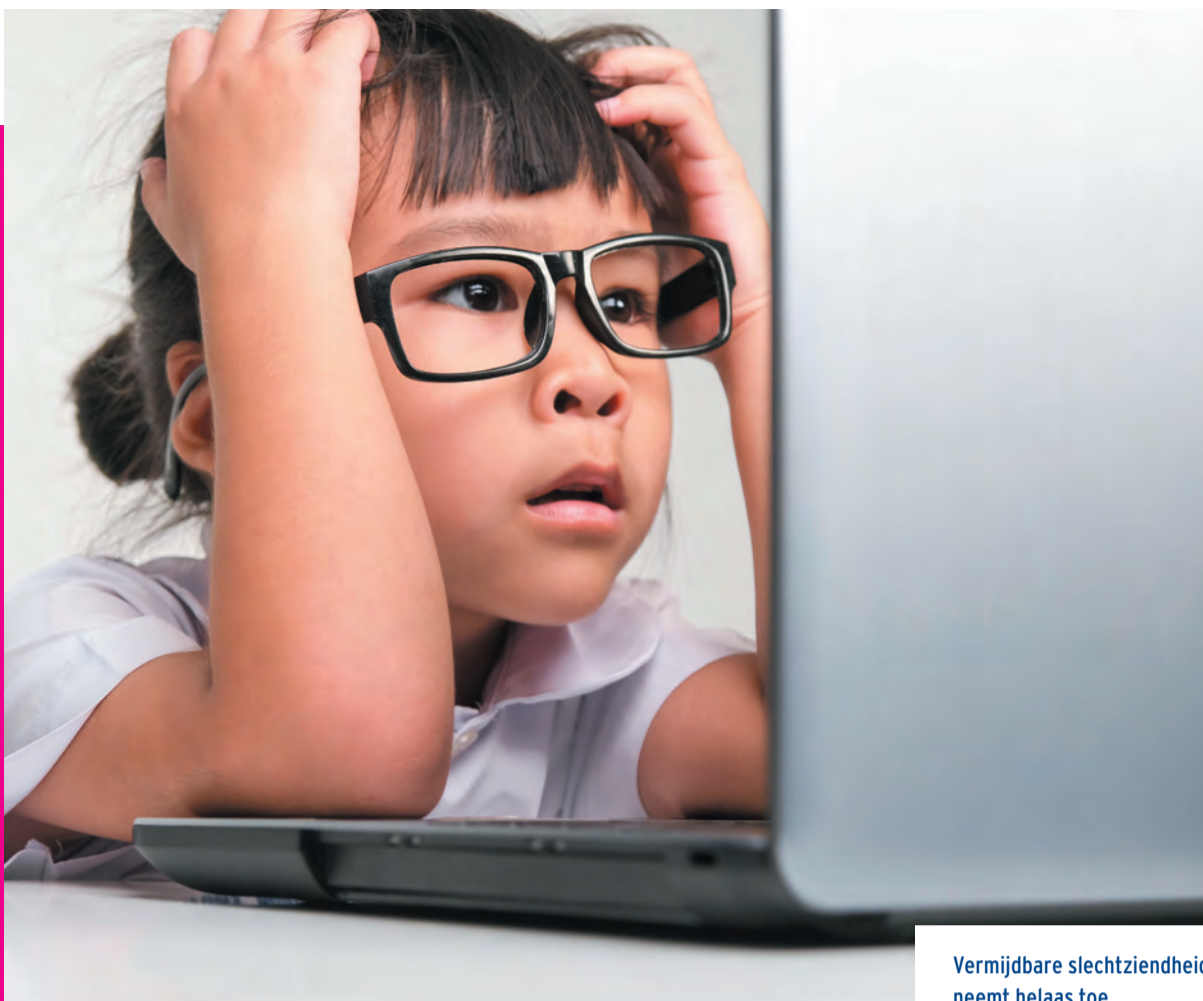
Ach ja, het zal altijd wel een ingewikkelde zaak blijven. Want als ik aan iemand met goed zicht vraag: "Wat zie jij?", zal dat ook een lastige vraag zijn.

Ik zie dus alleen slecht als je het vergelijkt. Verder zie ik alles. ■

Serie aandoeningen aan het oog

Er is een toename van (vermijdbare) slechtziendheid en blindheid in Nederland, een tot nu toe onderbelicht probleem, waarschuwt prof. dr. Ruth van Nispen (52). Zij is hoogleraar Visueel Functioneren en Gezondheid en hoofdonderzoeker bij de afdeling oogheelkunde van Amsterdam UMC. Zij is ook voorzitter van de stichting VISION 2020 Netherlands. VISION 2020 zet zich wereldwijd in om vermijdbare slechtziendheid en blindheid terug te dringen. VISION 2020 Netherlands genereert aandacht en stimuleert beroepsgroepen, belangenverenigingen en organisaties in de oogzorgsector, overheid en zorgverzekeraars om zich voor dit thema in te zetten. Prinses Margriet is beschermvrouwe van de stichting.

door Thea Westerbeek

Vermijdbare slechtziendheid neemt helaas toe.

‘Visuele armoede ook in Nederland een probleem’

Wat is vermijdbare blindheid en slechtziendheid?

Bij vermijdbare blindheid en slechtziendheid moet je denken aan mensen die slechter gaan zien door oorzaken die te behandelen zijn. Dus mensen, die staar hebben en niet behandeld worden of kinderen, die een bril nodig hebben, maar die niet kunnen krijgen.

Vermijdbare blindheid en slechtziendheid is een wereldwijd probleem. Wat heeft VISION 2020 daarin kunnen betekenen?

De organisatie is in 1999 opgericht met het doel vermijdbare blindheid en slechtziendheid, waar miljoenen mensen mee te maken hebben, vóór 2020 de wereld uit te helpen. In het buitenland zijn de oorzaken van slechtziendheid en blindheid meestal: slechte toegankelijkheid van oogzorg, slechte hygiëne en infecties. Door VISION 2020 zijn in landen zoals Marokko, Vietnam en verscheidene Afrikaanse staten staaroperaties gedaan en brillen uitgedeeld. Die acties zijn heel succesvol geweest. Momenteel worden er in de bergen van Nepal nog steeds staaroperaties uitgevoerd. Door acties als deze is het vóórkomen van oogaandoeningen gedaald, maar in absolute aantallen gestegen, door vergrijzing en toename van de bevolking.

Tamelijk onbekend is dat ook in Nederland het probleem van vermijdbare slechtziendheid en blindheid bestaat.

Wat zijn de oorzaken?

Bij ouderen kan staar optreden, of glaucoom, waarbij het gezichtsveld geleidelijk versmalt. Als iemand zo'n aandoening niet doorheeft, wordt het dus ook niet behandeld. Bij kinderen zijn de oorzaken het niet hebben van een bril of een bril met een verkeerde - te lage - sterkte. Wat oogspecialisten en optometristen in toenemende mate ontdekten is dat geldproblematiek hierbij een rol speelt: er is geen geld voor bijvoorbeeld oogdruppels of een

bril. Al met al lijkt dit een maatschappelijk probleem te worden: ‘visuele armoede’.

Hoe is het ontdekt?

Soms bekennen mensen dat ze geen geld hebben om een bril voor hun kind te betalen, maar vaak is er schaamte. Dan worden bijvoorbeeld consulten afgezegd; het kaartje voor de bus naar het ziekenhuis was te duur. Of mensen zeggen dat ze oogdruppels - die niet vergoed worden - ‘een volgende keer’ bij de apotheek halen. In Nederland zit tand- en hoorzorg wel in het basispakket, maar oogzorg niet. Alleen bij afwijkingen van -10 of +6, maar dan nog is de vergoeding niet voldoende. Patiënten komen vaak wel in aanmerking voor een bijdrage van de gemeente, maar de papierwinkel is ingewikkeld, en in iedere plaats is het anders geregeld.

Wat zijn de gevolgen?

Ouderen die niet meer goed kunnen zien, durven soms de straat niet meer op. Dat kan eenzaamheid en depressieve klachten tot gevolg hebben. Bij kinderen wordt vaak gedacht aan dyslexie of moeite met lezen, terwijl ze gewoon een bril nodig hebben. Zulke kinderen kunnen minder goed meekomen op school en vallen vaker bij het spelen. Doordat prikkels niet goed worden doorgegeven kunnen ze een lui oog ontwikkelen of blijvend slechtziend raken.

Is er een toename van het probleem?

Ja, door de vergrijzing stijgt het aantal ouderdomsoogaandoeningen zoals staar, maculadegeneratie, glaucoom en diabetische retinopathie. En hoogleraar Carolien Klaver waarschuwt voor dreigende bijziendheid en blindheid bij kinderen doordat ze steeds eerder en langer op hun telefoon of tablet staren. Sommige ouderen laten hun peuters of

zelfs baby's al op een scherm kijken. Deze hoogleraar stelt dat het beter is om de 20-20-2-regel toe te passen: na 20 minuten schermtijd 20 seconden naar buiten kijken. En na 2 uur iets anders gaan doen - buitenspelen - zodat de ogen kunnen herstellen.

Om hoeveel kinderen gaat het?

In tegenstelling tot bijvoorbeeld Amerika wordt in Nederland slechtziendheid en blindheid niet geregistreerd. Op basis van literatuur uit Europa heeft VISION 2020 NL geschat dat de ouders van ongeveer 28.000 kinderen onder de armoedegrens leven en mogelijk moeite hebben met de aanschaf van een bril. Daar schrokken we van. We gaan binnenkort een nieuwe schatting maken.

Wat heeft VISION 2020 Netherlands gedaan aan het probleem van vermijdbare slechtziendheid en blindheid?

We zijn onder andere een denktank gestart waarin allerlei partners zitting hebben die te maken hebben met oogzorg. Ook hebben we een symposium georganiseerd en de media gezocht rond het thema. Verder hebben we een brandbrief naar het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gestuurd en een gesprek op VWS gehad, samen met de beroepsverenigingen voor oogartsen, optometristen, orthoptisten en jeugdartsen. We hebben ervoor gepleit dat kinderbrillen in het basispakket komen. Inmiddels is er door VWS een geldbedrag toegekend van 250.000 euro. Ouders die een bril nodig hebben voor hun kind en deze niet kunnen betalen, kunnen voorlopig terecht bij het Jeugdeducatiefonds en het Nationaal Fonds Kinderhulp. Hoewel dit een mooi gebaar is, blijft VISION 2020 Netherlands zich inzetten voor een structurele oplossing voor de toegankelijkheid van kinderbrillen. ■

Portret van een leerling

Willem Rooke,
8 jaar
Visio basisschool
Haren,
Prisma groep 5

'Klimmen en klauteren, dat vind ik heel leuk!'

door Thea Westerbeek | foto Yvonne de Noord

Je zit sinds kort vier dagen in de week op een reguliere school en elke dinsdag ga je naar Visio. Wat is hier anders dan op de 'gewone' school?

Er zitten hier geen 24, maar 6 kinderen in de klas. Dat is wel een groot verschil! We gebruiken in de klas een beeldschermloep, maar die heb ik op de andere school en thuis ook. We hebben dezelfde vakken, zoals taal en rekenen, en ook verkeer – van meester Bert – maar dat is wel anders. Dan kijken we naar Klokhuis en leren we over boten, auto's en metro's. De metro is hier niet, maar wel in Amsterdam. Vandaag ging er een filmpje over ijshockey. En eh, hoe heet dat ook alweer... curling.

Wat vind je het leukste vak?

De pauze hier vind ik het allerleukst, haha, maar dat is natuurlijk geen vak. Het leukste vind ik de gymles. Rennen kan ik goed. Ik was de beste met de piepjestest. Weet je niet wat dat is? Dat weet toch iedereen? Dan moet je na een piepje rennen en bij

het volgende piepje stoppen. Je moet dan steeds een beetje sneller rennen.

Kun je ook al lopen met de stok?

Nee, maar dat ga ik volgende week leren. En ik krijg ook typen met tien vingers. Het tweede rijtje kan ik al. Maar het is wel een beetje saai, want je moet de hele tijd hetzelfde doen.

Jouw oogaandoening heet staafkegel-dystrofie. Heb jij trucjes om toch goed te kunnen zien?

Dat is een moeilijk woord, dat kan ik niet onthouden. Als ik iets niet goed zie, loop ik ernaartoe. En kan ik de letters niet goed lezen, dan kijk ik naar de plaatjes of gebruik ik de loep. En als mijn vader mij komt ophalen, zwaait hij altijd even, dan weet ik waar hij staat.

Hoe kom jij naar school?

Mijn vader brengt mij met de tandem.

Wat zijn jouw hobby's?

Ik zit op Survivallen, iedere zaterdag

om 9.00u. Dat is wel jammer, zo vroeg, want dan kan ik niet uitslapen. Klimmen is mijn hobby. We klimmen niet tegen een muur, maar klauteren op een klimbaan over dingen van hout en rubber. En we slingeren met een touw. Het is heel leuk! Het is een soort apenkooi.

Heb je broertjes of zusjes?

Ik heb een broer. Hij is elf jaar. En we hebben een kat. Die is helemaal wit en hij heet Arie. Zijn we nu klaar? Want dan gaan we naar buiten. Dan laat ik je zien waarom de pauze hier zo leuk is.

Wat is je favoriete plek buiten?

De schommel vind ik leuk. En op de grote wip kunnen wel veertien kinderen, maar daar ben ik nog niet op geweest. Kijk, er is hier ook een kabelbaan. En helemaal achter op het veld liggen keien om op te klauteren. Dat is mijn favoriete plek. Kom mee, daar staat een boom. Daar kun je fijn in klimmen. ■

Colofon

De Stem van Grave verschijnt vier keer per jaar en wordt uitgegeven door de Katholieke Stichting voor Blinden en Slechtzienden (KSBS), Grave. | ISSN 1383-0260

Eindredactie Jenneke van Dongen, destemvangrave@ksbs.nl, T 06 39 41 36 83
Redactie Marja Brouwer, Frieda Emmerik, Barbara van Gelder, Lenny Melssen, Wim Pierik, Anouk Stein
Redactionele medewerking Jenneke van Dongen, John van Enckevort, Thea Westerbeek
Correcties Jac Lemaire
Vormgeving Weijsters & Kooij vormgevers
Druk Weemen, Haps

Donateursadministratie
Postbus 50, 5360 AB Grave
T 06 39 41 36 83, donateurs@ksbs.nl
Bank NL91 INGB 0001 1122 33
Wij verzoeken u adreswijzigingen schriftelijk of via mail door te geven.

Gesproken vorm

De Stem van Grave verschijnt ook op daisy voor mensen met een leeshandicap.

Streamen of downloaden

Abonnees kunnen zich hiervoor aanmelden bij de CBB via: klantenservice@cbb.nl, T (0341) 56 54 77.
Nog geen abonnee?
Meld je dan aan via info@ksbs.nl.

KSBS

De KSBS verleent financiële ondersteuning aan projecten en activiteiten in Nederland en ontwikkelingslanden. De KSBS zet daartoe giften en legaten van mensen in die het werk van de KSBS en De Stem van Grave ondersteunen. Giften zijn binnen bepaalde grenzen deels fiscaal aftrekbaar. Schenkingen van vijf jaar via een schriftelijke overeenkomst zijn geheel aftrekbaar. Zie www.ksbs.nl voor meer informatie.

Adressen revalidatie & advies

Koninklijke Visio, expertisecentrum voor blinde en slechtziende mensen heeft vestigingen in het hele land. Kinderen en volwassenen kunnen hier terecht voor advies, revalidatie en voorlichting over hulpverleningsmogelijkheden.

Locaties Visio in Zuid-Nederland:

Breda T 088 585 87 00

Heerbaan 14-4, 4817 NL

Eindhoven T 088 585 88 80

Dr. Holtroplaan 15-39, 5652 XR

Goes T 088 585 95 00

Stationspark 2, 4462 DZ

Nijmegen T 088 585 89 40

Javastraat 104, 6524 MJ

Sittard T 088 585 88 00

Arendstraat 1A, 6135 KT

Vught T 088 585 88 80

Vlasmeersestraat 99, 5261 TB

Elke locatie heeft een ruimte waarin hulpmiddelen voor blinde en slechtziende mensen te zien en uit te proberen zijn.

Kijk voor alle vestigingen en voor scholen en woon- en dagvoorzieningen van Koninklijke Visio op www.visio.org.

De KSBS steunt projecten voor blinde en slechtziende mensen.
Help mee. Scan voor een eenmalige donatie.

